

BUREAU CRIMINALITEITS
PREVENTIE

ONDERZOEK JACOB
VAN CAMPENPLEIN

Paul van Soomeren
Carla Verwoerd
Bureau Criminaliteitspreventie
10 oktober 1986

Inhoudsopgave

	Pagina nr:
1 Inleiding	1
2 Geschiedenis	2
2.1 Schilderswijk en het deelgebied	5
2.2 Het Jacob van Campenplein	
3 Het onderzoek: onderzoeksvragen en methode	5
4 Samenvatting van de interviews	7
4.1 Inleiding	
4.2 Het Honk aan het Jacob van Campenplein	
4.3 De politie	
4.4 De buurtbewoners	
4.5 Het pand Ravesteinstraat 301	
5 Conclusies en aanbevelingen	14
6 BIJLAGE: vragenlijst.	20

1 Inleiding

In haar brief d.d. 8-9-'86 geven burgemeester en wethouders van 's Gravenhage het Bureau Criminaliteitspreventie te Amsterdam opdracht tot het doen uitvoeren van een kort, beleidsgericht onderzoek naar de omgeving van het Jacob van Campenplein. De afdeling Projectorganisatie Stadsvernieuwing had eerder om dit onderzoek om dit onderzoek gevraagd.

Het onderzoek werd -vooral in de vorm van interviews met betrokkenen- in de periode augustus tot eind september uitgevoerd.

In deze rapportage zijn de resultaten van het onderzoek kort samengevat.

KORT, om drie redenen:

1. De doelgroep van het onderzoek kent de achtergronden van het Jacob van Campenplein. Daarom wordt hier niet uitvoerig bij stilgestaan.
2. In de interviews met betrokkenen zijn bevindingen en ideeën van de onderzoekers zoveel mogelijk afgehekt, zodat snel hoofdzaken van bijzaken konden worden onderscheiden. In de rapportage zijn alleen de hoofdzaken terecht gekomen.
3. De rapportage is zo overzichtelijk mogelijk gehouden. We hebben willen vermijden dat het rapport een moeilijk leesbaar boekwerk zou worden met de risico's van de onderste la van dien.

In hoofdstuk 2 van dit rapport wordt beknopt een overzicht van de geschiedenis van de Schilderswijk gepresenteerd.

In hoofdstuk 3 behandelen we de door ons gekozen onderzoeksopzet.

Hoofdstuk 4, het leeuwendeel van het rapport bevat een uitgebreid verslag van de interviews.

Tot slot vatten we in hoofdstuk 5 het voorafgaande kort samen en doen ideeën aan de hand die de situatie rond het Jacob van Campenplein met name op langere termijn kunnen verbeteren.

De onderzoekers pretenderen niet absolute waarheden te rapporteren, daarvoor is de onderzochte situatie té gecompliceerd en de onderzoeksperiode te krap. Niet iedere lezer zal zich daarom in alle opzichten in de rapportage kunnen vinden.

2 Geschiedenis

In dit hoofdstuk wordt heel kort stilgestaan bij enkele relevante zaken uit de geschiedenis van de Schilderswijk. Wij gaan er van uit dat het merendeel bij de lezer bekend is.

2.1 Schilderswijk en het deelgebied 5

Schilderswijk is opgedeeld in een aantal deelgebieden.

Het onderzoek betreft met name deelgebied 5.

In een aantal opzichten wijkt dit deelgebied niet af van de andere deelgebieden in Schilderswijk. Alle deelgebieden kampen in meer of mindere mate met problemen op het terrein van de woonsituatie en de bevolkingssamenstelling.

In deze 19 eeuwse arbeiderswijk met tientallen jaren lang woningen van zeer slechte kwaliteit deden zich met name de afgelopen twintig jaar grote verschuivingen voor in de bevolkingssamenstelling. Enerzijds nam de bevolking af, anderzijds veranderde de samenstelling. Veel oorspronkelijke Schilderswijkers verhuisten in de loop van de jaren naar andere delen van Den Haag; daarvoor in de plaats kwamen ondermeer veel buitenlanders en uit Suriname en de Nederlandse Antillen afkomstige Nederlanders. Deze nieuwe bewoners kochten een woning en betaalden relatief hoge prijzen voor slechte huizen. Mede door hun inkomenspositie waren zij niet of nauwelijks in staat de huizen te onderhouden. Verpaupering was het gevolg. Het koopgedrag van de bevolking veranderde zodanig, dat kleine winkels het hoofd niet meer boven water konden houden, en uit het straatbeeld verdwenen. In de lege panden kwamen veelal hinderlijke bedrijven (stank, overlast van verkeer etc). Scholen en andere voorzieningen verloren hun genormeerde draagvlak en moesten veelal sluiten.

Hoewel reeds direct na de oorlog werd gesproken over de noodzaak van sanering van de wijk, is door allerlei oorzaken pas in de zeventiger jaren begonnen met de stadsvernieuwing. In 1977 werden de deelgebieden 1 t/m 3 aangewezen als stadsvernieuwinggebied.

Eind 1980 kwamen de deelgebieden 4 en 5 aan de beurt.

De stadsvernieuwing had onder andere tot gevolg dat grote gebieden onherkenbaar werden. Duizenden huishoudens veranderden van woning. De sociale samenhang die er was, verdween. Mensen voelden zich niet meer thuis in de wijk.

De instroom van gezinnen met andere culturele achtergronden zorgde voor een nieuw probleem: kinderen die zich niet meer thuisvoelen in de eigen cultuur maar zich ook niet kunnen identificeren met nederlandse waarden en normen (de tweede generatie problematiek van buitenlanders).

In drie deelgebieden van de Schilderswijk zijn de stadsvernieuwingsactiviteiten bijna afgerond. De woonomgeving is verbeterd, de meest noodzakelijke voorzieningen zijn aanwezig.

Dit betekent dat betrokken bewoners in rustiger vaarwater zitten en de tijd krijgen het hoofd te bieden aan de ontstane problemen. Nieuwe relaties moeten worden opgebouwd en voorzieningen moeten worden afgestemd op de cultuur van de bewoners.

In deelgebied 5 vindt nog steeds op grote schaal stadsvernieuwing plaats. Dit zal voortduren tot eind jaren tachtig. In de periode maart 1984 t/m april 1985 is voor het gebied een herindelingsplan gemaakt (Rochussestraat e.o.).

Herhuisvesting, sloop en nieuwbouw van woningen en voorzieningen zijn aan de orde van de dag. De aanpak heeft een grootschalig karakter omdat instandhouding vanwege slechte technische staat van een groot deel van de woningen niet mogelijk bleek. Er is sprake van een gefaseerde aanpak waarbij het mogelijk is groepen bewoners door te schuiven naar nieuwbouw. Sinds enige tijd bestaat er een bewonersvereniging (de Hoefeiser). Verder is voor dit gebied van belang te noemen dat in de Jacob Marisstraat het kleine Honk is gevestigd, een sociaal culturele voorziening van 16x8 m plus een tuin. In het kleine Honk komen veel kinderen, van peuters tot jongeren van ongeveer 16 jaar. Ruim tachtig procent van de bezoektjes is van niet-nederlandse afkomst.

2.2 Het Jacob van Campenplein

Centraal in dit stadsvernieuwingsgebied ligt het Jacob van Campenplein. Een groot deel van de oorspronkelijke bebouwing rond dit plein is verdwenen of heeft een opknapbeurt ondergaan.

Er is nieuwbouw verrezen. Op de hoek Bosboomstraat en Ravesteinstraat is vijf jaar geleden een jongerencentrum gekomen. Dit centrum 't Honk is een tijdelijke houten keet van 279 m².

Deze keet is er gekomen op dringend verzoek van de buurt om jongeren die waren verdreven uit de Falckstraat en vervolgens een slooppandje hadden bezet, te voorzien van een ruimte (1980).

In de nieuwbouwplannen is rekening gehouden met de bouw van een nieuw centrum, op steenworp afstand van de huidige plaats van de keet. Het centrum is als nieuwbouwlocatie opgenomen op de hoek Bosboomstraat-Van Ravesteinstraat, als onderdeel van het herindelingsplan Rochussenstraat e.o. Aan de ene kant wordt het centrum begrenst door huizen, aan de andere kant door een nog leegstaand pand Ravesteinstraat 301, met daarnaast een lagere school.

Genoemde openbare lagere school aan de Ravesteinstraat is een gebouw van goede technische kwaliteit. Het neemt in het gebied een centrale plaats in. Het overgrote deel van de leerlingen is van niet-nederlandse afkomst. De school staat nu op steenworp afstand van de houten jongerenkeet.

Vlakbij het Jacob van Campenplein ligt het Fort, een door kleinschalige bouw en bevolking geïsoleerd buurtje waarin veel oudere mensen zonder kinderen wonen. Bewoners van het Fort hebben samen met het opbouwwerk van het gebied scherp protest aangetekend tegen de komst van het nieuwe jongerencentrum (26-11-1984).

De situatie rond het Jacob van Campenplein verslechterde de laatste jaren zienderogen. De jongeren die 't Honk bezoeken werden regelmatig onderwerp van heftige discussies. Zij waren volgens velen verantwoordelijk voor grote overlast en angst bij de omwonenden, door vernielingen, inbraken, intimidatie, brandstichting en heling. Woningen rond het Jacob van Campenplein moesten door toedoen van deze groep versneld worden gesloopt of dichtgemetseld. Bewoners uit de directe omgeving werden soms letterlijk weggepest. Zo kwam het dat het pand Ravesteinstraat 301 door wegvluchten van de bewoners onbewoond, gedeeltelijk afgebrand en uiteindelijk dichtgemetseld achterbleef. Mede naar aanleiding van deze kwestie besloot de gemeente een overleggroep op te richten waarin zitting hadden: werkers van 't Honk, werkers van 't kleine Honk, de politie van de Van der Vennestraat, de projectgroep stadsvernieuwing Schilderswijk, de Ravesteinschool, de bewoners van het Fort, het opbouwwerk en gemeente (JSR). In deze overleggroep werden plannen en ideeën aangedragen en gedeeltelijk uitgevoerd, onder andere om verdere verloedering van de buurt tegen te gaan. Inmiddels kwamen van het onderwijsteam van de Ravesteinschool (ook in de overleggroep) signalen dat leerlingen werden lastiggevallen door jongeren van 't Honk. De politie in de overleggroep zei toe de signalen in behandeling te nemen. Bovendien werd afgesproken dat de kwestie heel zorgvuldig werd benaderd vanwege de mogelijkheid van repressailles. Maar door het uitblijven van resultaat raakte het onderwijsteam meer en meer ontmoedigd. Toen de politie plotseling besloot tot een inval in 't Honk en enkele jongens oppakte, was het team zo boos en bang dat zij de schooldeuren sloot.

Naar aanleiding van deze escalatie van gebeurtenissen werd in juni j.l. een breed overleg ingesteld waarin vijf sectoren zitting namen:

1. Het onderwijs (Ravesteinschool, naburige scholen, onderwijsinspectie).
2. Het jongerenwerk (de HAJA, het jongerenwerkersoverleg waaronder werkers van 't Honk, de afdeling JSR, JOPROS).
3. Buurtbewoners (bewonersorganisatie, opbouwwerk en bewoners van het Fort).
4. Stadsvernieuwing (projectgroep Schilderswijk-centrum, afd POS).

Dit overleg stelde zich tot doel:

1. De ontstane crisissituatie zo mogelijk weer gaan beheersen.
2. Zoeken naar oplossingen die er voor moeten zorgen dat voorzieningen voor het onderwijs en jongerenwerk in het deelgebied behouden blijven.

De school werd op 23 juni weer geopend.

Spoedig daarna ging ook 't Honk weer draaien, zij het onder een aantal voorwaarden (openingstijden, huisregels etc).

3 Het onderzoek: onderzoeksvragen en methode

Naar aanleiding van de in hoofdstuk 2 geschetste problematiek rond het jongerencentrum 't Honk en in het licht van toekomstige nieuwbouw van het centrum besloot de projectorganisatie stadsvernieuwing Schilderswijk een beleidsgericht onderzoek te laten uitvoeren. Er werd gevraagd om binnen beperkte tijd zonder al te diepgaande analyses te komen tot concrete aanbevelingen ten aanzien van het nieuwe Honk in relatie tot de directe woonomgeving.

Bureau Criminaliteitspreventie Amsterdam koos met dit doel de volgende onderzoeksopzet :

1. Een korte oriënterende fase waarin onderzoekers verkennende gesprekken hebben en enkele vergaderingen bijwonen, en bovendien enkele relevante rapporten en notities doorworstelen.
2. (Hoofdmoot van het onderzoek)
Het inventariseren van zoveel mogelijk meningen van betrokken personen door middel van interviews (in de periode van augustus tot half september) en
3. op basis van de interviewresultaten aanbevelingen formuleren.

Aan de hand van een kleine aandachtspuntenlijst (zie bijlage) zijn mondeling op de plek van geïnterviewden interviews gehouden van anderhalf à twee uur. Een aantal betrokkenen werden telefonisch benaderd met enkele korte vragen.

Na verwerking werden de belangrijkste gesprekspunten en conclusies in concept afzonderlijk aan elk van geïnterviewde gestuurd (met uitzondering van de enkele korte telefonische interviews). Telefonische of schriftelijke reacties op het gestuurde hebben in alle gevallen geleid tot wijzigingen in de definitieve gespreksverslagen.

Met één of meer personen van de volgende instellingen of groepen werden interviews gehouden:

- werkers van 't Honk Jacob van Campenplein
- werkers van 't kleine Honk
- JOPROS
- JSR
- politie Van der Vennestraat
- jeugdpolitie
- Ravesteinschool
- Frans Halsschool
- gemeentelijke inspectie van het onderwijs
- bewonersorganisatie de Hoefseiser
- Stichting Haags Sociaal Cultureel Werk (de SHS, voorheen HAJA)
- opbouwwerk deelgebied 5
- projectorganisatie stadsvernieuwing.

Ook een ex-teamlid van de Van Ravesteinschool werd door ons telefonisch benaderd. Na overleg met andere ex-teamleden meldde benaderde dat om een aantal redenen werd afgezien van een telefonisch gesprek en dat men wenste niet meer te worden lastiggevalen.

Om veelal praktische redenen (te kort dag voor afspraken; niet bereikbaar etc) zijn een aantal betrokkenen niet geïnterviewd. Zo is niet gesproken met de directeur van de woningbouwvereniging, met de ambulant-jongerenwerkers uit de wijk en met sociaal cultureel werkers uit andere gebieden. Dit is een beetje jammer maar deze gang van zaken is eigen aan dit type kort en snel onderzoek.

In de interviews stonden twee vragen centraal:

1. Hoe is de situatie rond het Jacob van Campenplein het afgelopen jaar ontstaan, en welke rol speelde betrokkenen?
2. Welke aanbevelingen/ideeën voor de toekomst, met name betreffende het nieuwe jongerencentrum in relatie tot de directe woonomgeving kunnen worden gedaan?

Ten tijde van het onderzoek moest zowel gemeentelijk als in de buurt overeenstemming komen over de functie van het pand Ravesteinstraat 301. Daarom werd in de interviews ook gevraagd naar wensen/ideeën ten aanzien van de invulling van dit pand.

De aanbevelingen uit de interviews en eigen ideeën kwamen op de agenda van de vergadering van het brede overleg van 17 september j.l.

Vervolgens is mede op basis van de opmerkingen van deelnemers van genoemde vergadering overgegaan tot definitieve invulling van de aanbevelingen en het schrijven van het onderzoeksverslag.

4 Samenvatting van de interviews

4.1 Inleiding.

In de interviews bleek dat in wisselende mate en volgorde en in uiteenlopende combinaties de volgende partijen in de crisis rond 't Honk een essentiële rol speelden:

- De werkers in 't Honk, die geen grenzen stelden, zich teveel identificeerden met de bezoekers, alles maar goed vonden en die zich ook buiten 't Honk niet verantwoordelijk voelden voor het gedrag van de jongens.
- De collega's in de wijk die niet zorgden voor hele praktische ondersteuning van de werkers in 't Honk.
- De SHS (voorheen HAJA) die niet zorgde voor goede ondersteuning en begeleiding van de werkers in 't Honk.
- Gemeenteambtenaren die ondanks "jaren praten" niet adequaat reageerden en afgezien daarvan van achter hun bureau "modellen" toepasten op het sociaal culturele werk.
- Buurtbewoners, die geen paal en perk stelden en zich niet interesseerden voor de jongeren en 't Honk.
- De politie die een volstrekt willekeurig en onduidelijk beleid voerde, nauwelijks ingreep of juist buiten proporties optrad.

Samengevat bleek de problematiek rond 't Honk aan het Jacob van Campenplein onlosmakelijk verbonden met twee zaken: de buurtbewoners en de politie.

Allereerst gaan we in op 't Honk, de bezoekers van 't Honk en de werkers van 't Honk.

In 4.3 en 4.4 wordt verder ingegaan op de rol van buurt en politie.

In 4.5 tenslotte worden de belangrijkste aanbevelingen ten aanzien van het pand Ravesteinstraat 301 genoemd.

4.2 't Honk aan het Jacob van Campenplein.

De escalatie van problemen met jongeren uit 't Honk wordt door bijna alle geïnterviewden enigszins gerelativeerd. Bijna allen menen dat uiteenlopende problemen in de wijk ten onrechte zijn afgewenteld op de jongeren. Per slot bleek een heel klein aantal jongens verantwoordelijk voor een hoop angst en narigheid. Deze keer zijn het een paar jongens uit het Honk, een andere keer komen ze uit een andere hoek.

De geïnterviewden zeggen zich bewust te zijn dat de bezoekers van 't Honk een bijzonder moeilijke groep vormen. Iedereen spreekt over oorzaken die aan het gedrag van de jongeren ten grondslag liggen (achterstandspositie, werkloosheid, beroerde woonsituatie etc).

Geen van de geïnterviewden keuren de ontwikkeling voorafgaande aan de escalatie goed. Hoewel het niet iedereen duidelijk is waarom het team uiteindelijk besloot tot sluiting van de Ravesteinschool, menen bijna allen dat deze daad er voor heeft gezorgd dat aan een onhoudbare situatie van angst en terreur een einde kwam.

Enkele geïnterviewden vragen zich af hoe het mogelijk is dat de hele kwestie zo hoog is opgenomen (o.a. door gemeenteambtenaren) terwijl de zaak toch reeds jaren "broeide" en men toen op allerlei muren stuitte.

De werkers in 't Honk zeggen dat er veel onbegrip heerst ten aanzien van hun werk in de wijk. De jongens die 't honk bezoeken zijn heel moeilijk. Zij vormen een wisselende heterogene groep. Zij zijn volstrekt niet in staat maatschappelijke binding op te bouwen. Niemand verwacht nog iets van hen. Zowel objectief als subjectief zijn de meeste bezoekers probleemgevallen. In dit verband wijst één van de geïnterviewde op het ondragelijke spanningsveld waarin de werkers moeten functioneren: enerzijds moeten zij een loyale houding ten aanzien van "hun" jongeren innemen, anderzijds moeten zij jongeren zo ver zien te krijgen dat zij zich minstens zó aangepast gedragen, dat zij uit de problemen blijven.

Geïnterviewden geven aan dat de werkers in 't Honk het gevaar lopen dat anderen dan zijzelf (namelijk de bezoekers) de dienst in 't Honk gaan uitmaken. Sommigen wijten dit aan de sterke betrokkenheid van de werkers bij hun bezoekers, zij wijzen in dit verband ook op de afkomst van de werkers (veelal de omgeving van 't Honk). Enkele geïnterviewden twijfelen er aan of de werkers wel zijn berekend voor hun taak. Alle geïnterviewden geven te kennen dat het een slechte zaak is dat 't Honk zich heeft geïsoleerd van de buurt. Sommigen zien hiervoor geen oplossing, omdat een zeker isolement inherent is aan het werken met een zo "moeilijke" bezoekersgroep. Velen stellen zich op het standpunt dat het nieuwe onderkomen van 't Honk zich volstrekt geen geïsoleerde positie kan veroorloven. In dit verband onderstreept iedereen het belang van het feit dat het nieuwe centrum in de buurt en niet daarbuiten staat.

Naar aanleiding van de escalatie zijn in 't Honk afspraken gemaakt over de interne gang van zaken (vaste openingstijden, een duidelijk aanbod van gerichte activiteiten, huisregels etc). Alle geënqueteerden vinden dat deze afspraken goed uitwerken: er wordt nu immers nauwelijks meer overlast gemeld. In de toekomst zullen deze afspraken dan ook moeten blijven gelden. Geënqueteerden wijzen in dit verband ook op de enkele jongens die nu nog "zitten" maar na detentie zeker naar 't Honk zullen terugkeren.

De angst is groot dat deze individuen opnieuw "vaste grond onder de voeten krijgen" als de afspraken niet meer gelden. Overigens melden de werkers van 't Honk dat zij niet opzien tegen de komst van deze jongens: met hen valt zeker nog wel iets te beginnen. Echter zonder extra geld en andere middelen is dit volgens de werkers een onmogelijke opgave.

Naast bovengenoemde aanbeveling de nu geldende afspraken in 't Honk te handhaven doen geënqueteerden de volgende aanbevelingen:

1. Zorg dat jongens in de wijk aan het werk kunnen.
2. Betrek de buurtbewoners bij activiteiten in 't Honk.
3. Laten vertegenwoordigers van sociaal culturele instellingen, gemeente en anderen die te maken hebben met jongeren van verschillende leeftijden intensief gaan samenwerken, met als doel: tijdig signaleren van problemen, dit doorgeven aan elkaar, gebruik maken van elkaar en gezamenlijk plannen bedenken.
4. Stel een inhoudelijk goed doortimmerd sociaal cultureel werkplan voor deelgebied 5 op waarin antwoord wordt gegeven op de vraag: welke doelen wil het sociaal cultureel werk op welke manier en binnen welke termijn bereiken?
5. De jongeren van 't Honk zullen niet alleen in de recreatieve sfeer maar ook in een "verplichtende" sfeer aan de slag moeten (vakcursussen etc). De werkers van 't Honk zijn de eerst aangewezenen die hun bezoekers hiertoe kunnen motiveren. Dat is geen makkelijke opgave, gezien de mentaliteit van de bezoekers. Op dit punt zullen de werkers dan ook allerlei vormen van samenwerking en ondersteuning moeten zoeken. De SHS moet in dit opzicht zorgen voor stimulering, begeleiding en adequate ondersteuning. De SHS zal zich meer dan voorheen op dit punt moeten gaan profileren. De werkers zullen dit van de SHS moeten gaan eisen.

4.3 De politie.

De politie krijgt nauwelijks aangiftes. Het valt hen op dat de buurtbewoners bijzonder tolerant zijn en slechts dan de hulp inroepen als men heel persoonlijk door één of ander wordt getroffen. Maar in principe heeft men liefst niets te maken met de politie en soms is er zelfs sprake van uitgesproken vijandigheid. Een houding die het optreden van de politie tot een ingewikkelde aangelegenheid maakt. Want op welke manier ook wordt opgetreden, het is nooit goed. Als de politie niets/nauwelijks iets doet is zij "laf", doet zij wel wat dan krijgt zij de halve wijk op de nek.

Oorspronkelijke Schilderswijkers koesteren van oudsher vijandigheid ten aanzien van autoriteiten en dus ook zeker ten aanzien van de politie. Maar het is de vraag of dit ook zo ligt voor de bewoners die uit andere culturen afkomstig zijn. Het staat in ieder geval vast dat bewoners van niet-nederlandse afkomst nauwelijks contacten hebben met de politie.

Een aantal geënqueteerden wijst er op dat deze bewoners zich afzijdig houden, enerzijds omdat zij onvoldoende vertrouwen in de politie hebben, anderzijds omdat zij zich min of meer willen aanpassen aan de code dat de politie zich nergens mee hoeft te bemoeien.

In dit verband dringen geënqueteerden er op aan dat de politie de contacten met de niet-nederlandse bewoners zo veel mogelijk aanhaalt.

Hoe het zij, de geënqueteerde politiemensen melden dat zij vaak van betrouwbare informatie uit de buurt verstoken blijven.

Verhalen worden "in het geniep" of bijzonder opgeklopt verteld.

Weinig bewoners zetten ergens een handtekening onder.

De politie is voor informatie voor een heel groot deel afhankelijk van datgene wat wordt aangedragen. Organisatorisch is zij namelijk veelal niet zelf in staat systematisch informatie te verzamelen en zodanig te verwerken dat betrokken politiefunctionarissen op de hoogte raken. Enkele geënqueteerde politiemensen wijzen er op dat de politie voor de verzameling en de coördinatie van informatie uit de buurt meer menskracht nodig heeft.

Alle geënqueteerden geven te kennen dat het politiewerk in de buurt voor een groot deel moet bestaan uit het leggen en intensief onderhouden van contacten. Toch lijkt dit een onmogelijke opgave: enerzijds reikt de invloed van de contacten niet ver omdat de politie te maken heeft met bewoners die nauwelijks een achterban hebben, anderzijds zitten bewoners helemaal niet op contacten te wachten, politiecontacten worden juist vermeden en zijn verdacht.....

Een paar geënqueteerden vinden het van groot belang dat de politie zich meer laat beïnvloeden door mensen die vanuit hun werk met randgroepjongeren bezig zijn. Zij denken dat de politie bereidheid moet tonen om met deze mensen samen te werken, bijvoorbeeld zoals dit gebeurt aan het politiebureau Neherkade.

Maar de politie is op haar beurt niet erg gemotiveerd eenzijdig contacten te stimuleren. Hoe paradoxaal het ook klinkt: de politie stelt zich op het standpunt dat zij voor deze manier van werken eerst een duidelijk repressief beleid moet kunnen voeren. Dit repressieve beleid moet er voor zorgen dat bewoners noodgedwongen de politie respecteren als gezagsdragers. Dat is nu vaak niet het geval, de politie wordt eerder gehoord dan geaccepteerd.

Belemmeringen voor een duidelijk repressief beleid liggen binnen de politieorganisatie zelf. Door allerlei interne oorzaken (te lange contactlijnen, te weinig mensen etc) kan de politie naar eigen zeggen vaak onvoldoende repressief en duidelijk optreden. Met als gevolg dat nauwelijks een gezagsverhouding ontstaat.

In deze sfeer is zowel bij bewoners als bij politie onvoldoende ruimte voor contacten.

Bijna alle geënqueteerden beklagen zich over het onduidelijke en willekeurige beleid van de politie. Weinigen begrijpen wanneer de politie iets zal gaan doen. Ook wordt gemopperd over het feit dat de politie signalen niet serieus heeft genomen en de afspraken die zijn gemaakt naar aanleiding van de escalatie niet nakomt.

De geënqueteerde politiemensen wijzen in dit verband op gebrek aan mensen en ook op de "macht van het actuele", dat wil zeggen dat vandaag niet is af te spreken wat morgen prioriteit zal zijn. De politie kan niet aan alles tegelijkertijd iets doen.

4.4 De buurtbewoners.

De Schilderswijk kent een specifieke voorgeschiedenis waarvan de consequenties nog steeds voelbaar zijn. Het onderzoeks-terrein (deelgebied 5), is, met name rond het Jacob van Campenplein één van de speerpunten in deze geschiedenis. Geïnterviewden spreken van een funest inplaatsingsbeleid rond het plein. Men heeft het over de inplaatsing van "probleem-gezinnen" met name in de periode na de tweede wereldoorlog, die het niet nauw namen met ge- en verboden. Daarnaast ontstond hier een eigen normen en waardenpatroon en in alle opzichten zorgde men zoveel mogelijk voor zichzelf.

Er was (is) sprake van geïsoleerde straatjes en buurtjes waaruit "anderen" werden geweerd. De stadsvernieuwing heeft volgens geïnterviewden met name door de grootschalige aanpak de leefbaarheid benadeeld omdat sociale verbanden teniet zijn gedaan en bewoners door elkaar zijn gehusseld. Mede door een groeiend aantal bewoners van niet-nederlandse afkomst kunnen nieuwe contacten tussen verschillende bewonersgroepen nu nauwelijks worden opgebouwd. Men voelt zich op zichzelf aangewezen. Veel bewoners voelen zich in de wijk niet meer thuis. Weliswaar zijn de huizen nieuw of opgeknapt, maar de omgeving is verminkt, bijvoorbeeld omdat opslagpandjes e.d. (van essentieel belang voor de handeltjes van de schilderswijkers) zijn verdwenen. Overigens wordt hierover ook opgemerkt dat de stadsvernieuwing door het aanleveren van nieuwe woningen juist heeft voorkomen dat de buurt is leeggestroomd.

De bewoners van niet-nederlandse afkomst lijken te kampen met problemen die voortvloeien uit huizenbezit en zware hypotheeklasten (een groot deel is werkloos). Ook is er in toenemende mate sprake van problemen onder de kinderen van de buitenlanders. Het kleine Honk biedt accommodatie voor deze jongeren maar groeit uit 't vestje en verliest de "grip" op de jongeren vanaf ongeveer 12 jaar.

Geïnterviewden geven aan dat de geschetste sfeer in deze buurt een voedzame bodem voor hoog oploeiende problemen is. Het is opvallend dat van de kant van de bewoners geen ideeën kunnen worden aangedragen om in deze situatie verbetering aan te brengen. Vast staat dat een aantal omwonenden in ieder geval willen dat 't Honk geen nieuw onderkomen krijgt.

Uit alle interviews komt naar voren dat bewoners geen "vat" hebben op datgene wat in hun omgeving gebeurt. Sommige geïnterviewden geven aan dat bewoners in feite "alles maar laten gebeuren". Dit is één van de aanleidingen dat de problemen met de jongeren rond 't Honk zo konden uitgroeien. Voor deze "tolerante" houding worden twee min of meer tegengestelde redenen genoemd:

1. men is bang. Bewoners weigeren zich met anderen te bemoeien omdat men dan mogelijk slachtoffer van represailles kan worden.

2. men is helemaal niet bang, maar voelt zich niet bij anderen of bij de omgeving betrokken. Sommigen geënqueteerden spreken over een "dubbele moraal": activiteiten op de rand van legaal/illegaal zijn een min of meer vertrouwd beeld in de buurt. Jong en oud hebben hier een aandeel in!

We hebben de indruk dat er sprake kan zijn van een volgorde: eerst is men bang, dan raakt men onverschillig.

Uit het merendeel van de gesprekken blijkt dat het noodzakelijk is dat een nieuw sociaal leven in de buurt wordt opgebouwd waarin betrokkenheid bij anderen en omgeving voorop staat.

De geïnterviewden doen hiervoor de volgende ideeën aan de hand:

1. De opbouwwerker in dit gebied zal meer dan voorheen bruggen moeten slaan tussen jongeren, jongerenwerkers en bewoners.
2. Ergens moeten bewoners die worden teruggeplaatst in een nieuwe of opgeknapte woning worden opgevangen en begeleid, zodat zij zich binnen afzienbare tijd gaan thuisvoelen en de weg weten.
3. Er moet een tienerwerk(st)er komen voor met name Turkse en Marokkaanse tieners, die activiteiten als sport, creatieve cursussen, techniek en praatgroepjes gaat opzetten.
4. Er moet een laagdrempelige voorziening komen, dat wil zeggen een voorziening waarvan verschillende doelgroepen (bewoners) gebruik kunnen maken en zo met elkaar worden geconfronteerd.
5. Er moet een voorziening voor de Turkse en Marokkaanse vrouwen komen, het liefst geleid door een vrouw uit deze cultuur.

4.5 Het pand 301.

Geënqueteerden hebben zich bijna allemaal uitgesproken over de invulling van het pand 301, gelegen aan het Jacob van Campenplein tussen de school en het in aanbouw zijnde jongerencentrum.

In het algemeen stellen alle geënqueteerden zich op het standpunt dat het pand:

1. activiteiten moet huisvesten die van betekenis zijn voor direct omwonenden en
2. een essentiële rol moet gaan spelen in de noodzakelijk geachte verbinding tussen 't Honk en de school.

Wat betreft 1.:

Geënqueteerden doen hiervoor de volgende ideeën aan de hand:

1. Recreatieve activiteiten voor direct omwonenden, waaronder ouderen (koffie drinken, kaartje leggen).
2. Activiteiten van een dokter en/of wijkagent en/of rechtshulpdeskundige.
3. Een drempelverlagende voorziening. Volgens één van de geënqueteerde is dit bij uitstek een geschikte aanpak voor de buurt omdat veel volwasenen (bijvoorbeeld vrouwen) in een isolement zitten en op één of andere manier moeten worden "binnengehaald".

Wat betreft 2.:

De verbinding school - Honk kan volgens geënquêteerden op verschillende wijze in 301 gestalte krijgen:

1. De school en 't Honk maken gebruik van voorzieningen in 301 (overblijfruimte, biljartzaal).
2. In het pand 301 worden activiteiten georganiseerd die bedoeld zijn voor leeftijdsgroepen, die niet meer in de school en (nog) niet in 't Honk komen.
3. De werkers van de school en 't Honk participeren in georganiseerde activiteiten in 301.

Naast bovengenoemde ideeën zijn de volgende wensen ten aanzien van de invulling van 301 genoteerd:

1. Activiteiten voor vrouwen van niet-nederlandse afkomst onder leiding van een vrouw uit een niet-nederlandse cultuur.
2. Activiteiten voor tieners, waaronder activiteiten voor Turkse en Marokkaanse tieners.
3. Activiteiten voor "meiden". (De politie ziet dit liever niet, gezien de directe nabijheid van 't Honk).
4. Accomodatie voor een speel-o-theek.
5. Ruimte voor onderwijsopbouwwerk/onderwijsvoorrrangsbeleid Schilderswijk West-Centrum.
6. Activiteiten in het kader van her- en bijscholing, in samenwerking met het studiehuis.

De meeste geënquêteerden benadrukken dat 't kleine Honk dringend nieuwe ruimte nodig heeft en dat het pand 301 uitkomst kan bieden. De werkers van 't kleine Honk zelf wijzen er op, dat zij de toeloop van kinderen (het merendeel van niet-nederlandse afkomst) nauwelijks aan kunnen en bovendien met lede ogen moeten toezien dat zij de grip op tieners, met name die van niet-nederlandse afkomst, verliezen.

Samenvattend verdienen daarom drie van bovengenoemde ideeën veel aandacht:

1. Activiteiten voor leeftijdsgroepen die niet (meer) in de school en (nog) niet in 't Honk komen.
2. Activiteiten voor tieners, waaronder activiteiten voor Turken en Marokkanen.
3. Activiteiten voor "meiden".

In hoofdstuk 5 komen we in concluderende zin terug op de invulling van het pand 301.

5 Conclusies en Aanbevelingen

De ervaringen rond 't Honk aan het Jacob van Campenplein wijzen uit dat de verantwoordelijkheden op het eerste gezicht hebben gelegen bij drie partijen:

't Honk (bezoekers en werkers), de buurtbewoners en de politie. Maar op de achtergrond hebben andere partijen een aanzienlijke rol gespeeld:

JSR van de gemeente, projectgroep stadsvernieuwing, de Stichting Haags Sociaal cultureel werk, de korpsleiding, onderwijsfunctionarissen en sociaal cultureel werkers in de Schilderswijk.

Alle genoemde partijen hebben met name het afgelopen jaar in wisselende mate overlegd en vergaderd. Sommige geïnterviewden zeggen dat de hele problematiek van jongeren in en rond 't Honk door de verantwoordelijken nooit serieus is genomen. Anderen gaan een stap verder door te menen dat de kwestie niet als een gezamenlijke verantwoordelijkheid is beschouwd. Alle partijen staarden naar de eigen navel en hielden de boot af.

Vast staat dat er sprake is geweest van grote onmacht en dat de nieuwe accommodatie voor 't Honk zit opgescheept met een vermoedelijk hardnekkige negatieve erfenis.

Uit de vergaderstukken met betrekking tot deze problematiek blijkt telkens weer dat oplossingen mede worden gezocht in de contactensfeer. Bijna altijd wordt gesproken over de wenselijke "zo open mogelijke relatie tussen buurtbewoners, school, sociaal culturele voorzieningen en politie".

Ook geïnterviewden doen veel aanbevelingen die liggen in de sfeer van relatieverbetering en contacten.

Uit het onderzoek blijkt echter dat tal van tegenstellingen en belangen het genoemde partijen onmogelijk maken contacten te intensiveren en te benutten. Het is dan ook niet verwonderlijk dat jongeren (die al of niet ergens samenkomen) snel en makkelijk kunnen zorgen voor een sfeer van angst en terreur.

Volgens ons hebben de meeste partijen echter ten minste één gemeenschappelijk belang: een leefbare buurt. We bedoelen met een leefbare buurt: een zo gering mogelijke kans op slachtofferschap van criminaliteit, zo min mogelijk angstgevoelens en een zo groot mogelijke tevredenheid met de woonomgeving.

Alle partijen moeten hieraan een bijdrage kunnen leveren. Wij doen de volgende aanbevelingen:

AANBEVELINGEN:

Ten aanzien van 't Honk:

De werkers van 't Honk zullen er alles aan moeten doen om:

- niet (meer) in een isolement te raken en
- de bezoekers uit de problemen te houden, zo mogelijk niet alleen in 't Honk maar ook daarbuiten. Wij menen dat de kans hierop groot is als:

1. De werkers van 't Honk afspraken en regels stellen en handhaven.
2. De SHS toeziet dat 1. gebeurt.
3. De jongens van 't Honk in de gelegenheid worden gesteld meer te doen dan recreatie, bijvoorbeeld door het volgen van vakkursussen.
4. Ten behoeve van aanbeveling 3 : de gemeente (met name JSR) de voorwaarden schept en de SHS initieert en stimuleert.
5. De Stichting De Nieuwe Aanpak (die naar verluidt de taken van de voormalige buurtcoördinator overneemt) samen met de coördinator randgroepjongeren-projecten plannen uitwerkt om jongens van 't Honk aan het werk te helpen in de directe woonomgeving.

Ten aanzien van de buurtbewoners:

Er moet weer een sociaal leven worden opgebouwd. Onderlinge kontakten tussen bewoners moeten zo spoedig mogelijk worden gestimuleerd. Men voelt zich op zichzelf aangewezen. Tot nu toe zoekt men zelf nauwelijks contacten.

Nu kunnen buurtbewoners niet worden gedwongen tot een sociaal leven, eerst zullen wat muurtjes moeten worden geslecht.

Hoe?

1. Bewoners moeten in de gelegenheid worden gesteld hun problemen, klachten en aanmerkingen (vervuiling, intimidatie, onmin met de burens) te deponeren, desnoods anoniem, waarna actie wordt ondernomen. We denken aan de instelling van een sleutelfiguren groepje, waarin zitting hebben de wijkagent, de sociaal begeleider stadsvernieuwing, een vertrouwensfiguur van niet-nederlandse afkomst (bijvoorbeeld een opbouwwerker?), en iemand van de woningbouwvereniging. Dit groepje krijgt de taak zo spoedig mogelijk op bovengenoemde zaken te reageren en zo mogelijk middels gesprek en/of doorverwijzing tot een oplossing te komen. Het accent van het werk zal moeten zijn dat bewoners zich minder onbegrepen, machteloos en angstig hoeven te voelen. Het is noodzakelijk (de voorwaarden) dat het groepje financiële armslag heeft en een zekere garantie dat zij in de praktijk in staat is zaken snel en efficiënt op te lossen. NB: Een dergelijke methode van werken is met redelijk succes toegepast in de Molenwijk (WAM."Werken aan Molenwijk").
2. De opbouwwerker zal verschillende groepen uit de wijk meer tot elkaar moeten brengen, in die zin dat die partijen -ondanks hun vaak tegengestelde belangen- zicht krijgen op het gemeenschappelijke belang: een leefbare buurt. De opbouwwerker zal in deze richting actie moeten ondernemen.

3. De projectgroep stadsvernieuwing Schilderswijk zal er voor moeten zorgen dat een plan wordt gemaakt om aan aanbeveling 1. en 2. uitvoering te geven.
4. De bewonersorganisaties van de Schilderswijk zullen samen met het coördinatieoverleg jongerenwerk Schilderswijk een plan moeten maken waarin wordt uitgewerkt hoe buurtbewoners meer kunnen worden betrokken bij het sociaal-cultureel werk in de wijk.
De SHS, de gemeente en betrokken particuliere organisaties zullen er voor moeten zorgen dat dit plan wordt gemaakt, haalbaar is en wordt uitgevoerd.

Ten aanzien van de politie:

De politie zal er alles aan moeten doen ten aanzien van de bewoners een duidelijke en vertrouwde positie in te nemen. Dat is mogelijk door een aantal maatregelen:

1. De wijkagent zal meer dan nu het geval is, een vertrouwenspositie moeten gaan innemen. Zijn voornaamste taak zal (net als die van de opbouwwerker) moeten zijn dat hij verschillende groepen binnen de buurt met elkaar in contact brengt.
2. Er moet komen een contactgroep politie-buitenlanders in de wijk.
3. De bemanning van de Van der Vennestraat moet door de politieleiding in staat worden gesteld systematisch en intensief repressief op te treden.
4. De politie van de Van der Vennestraat moet een eigen voorlichting ten behoeve van de wijkbewoners kunnen voeren, waarin zij uitlegt wanneer zij op welke manier zal optreden.
5. De politie van de Van der Vennestraat zal zich bereid moeten tonen en daartoe stappen ondernemen om te komen tot een samenwerking met jongerenwerkers en jeugdhulpverlening (waaronder JOPROS), zoals deze onder andere plaats vindt op het politiebureau Neherkade.

Onze aanbevelingen hebben alle tot doel een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van de woonomgeving. De projectorganisatie stadsvernieuwing is op dit terrein de eerst aangewezen beleid te initiëren (na kwaliteit van de woning is de kwaliteit van de woonomgeving aan de beurt). Gezien de gecompliceerde situatie in deelgebied 5 moet de projectgroep zich hierbij in grote mate laten ondersteunen door betrokken partijen.

We denken daarom dat het brede overleg, zoals dat nu onder voorzitterschap van de projectgroep stadsvernieuwing Schilderswijk functioneert, voorlopig moet blijven. In deze groep zijn immers alle betrokken partijen vertegenwoordigd, het zou jammer zijn als zij niet meer regelmatig met elkaar contact hebben.

Bovendien lijkt het brede overleg voorlopig (bijvoorbeeld één jaar) bij uitstek geschikt aanbevelingen op haalbaarheid te toetsen en de uitwerking te controleren. Partijen die verantwoordelijk zijn voor één of meerdere aanbevelingen vinden in het brede overleg een klankbord.

In het brede overleg is de projectgroep met name van groot belang als initiator en in stimulerende zin, omdat zij bestuurslijnen kan verkorten en met gemandateerde ambtenaren direct tot zaken kan komen. Overigens moet rekening worden gehouden met het feit dat uit ons onderzoek blijkt dat een aantal betrokken partijen het brede overleg niet langer zinvol vinden. Het brede overleg heeft nieuwe impulsen nodig. De activiteiten die uit de aanbevelingen voortvloeien kunnen in dit opzicht stimulerend werken. Gezien de uitvoering van de aanbevelingen lijkt het wenselijk dat de samenstelling van het overleg wordt aangepast.

De aanbevelingen in een samenvattend schema waarin tevens een tijdsplanning is opgenomen:

Aanbeveling:	Uitvoering door:	In samenwerking met:	Controle door:	Termijn:
--------------	------------------	----------------------	----------------	----------

1.	Regels en afspraken in 't Honk	werkers in 't Honk	-SHS -brede overleg	heden
2.	Opzetten van vakcursussen in 't Honk	werkers in 't Honk en docenten	-SHS -gemeenteambt.	zo spoedig mogelijk in verband met de invulling van nieuwe accommodatie
3.	Plan voor werk in de buurt voor jongens van 't Honk	Stichting de Nieuwe Aanpak en coördinator randgroep jongeren projecten	-Gemeente	najaar 1986
4.	Sleutelfiguren groep/problemenadres	-wijkagent -sociaal begeleider stadsvernieuwing -een vertrouwensfiguur van niet-Nederlandse afkomst -iemand van de woningbouwver.	-projectgroep stadsvernieuwing Schilderswijk -projectgroep stadsvernieuwing Schilderswijk -brede overleg	najaar 1986

Aanbeveling:	Uitvoering door:	In samenwerking met:	controle door:	Termijn:
5. Groepen tot elkaar brengen	opbouwwerker	-bewonersver. De Hoefeiser -jongerenwerkers overleg -collega's	-projectgroep stadsver-nieuwing Schilderswijk -brede overleg	najaar 1986
6. Plan voor samenwerking bewoners en soc.-culturele instellingen	bewonersver. en coördinatie-overleg jongerenwerk Schilderswijk	-SHS -gemeente -betrokken particuliere organisaties	-SHS -gemeente -betrokken particuliere organisaties -brede overleg	najaar 1986
7. Wijkagent moet vertrouwde positie innemen en mensen met elkaar in contact brengen	wijkagent	-collega's en -leiding	-sleutelfiguren groepje (zie aanbeveling 4) -brede overleg -bewonersver. De Hoefeiser	zo spoedig mogelijk
8. Contactgroep politie buitenlanders	politie bewoners	-projectgroep stadsvernieu-Schilderswijk -vertrouwensfiguren van niet-Nederlandse afkomst.		start begin 1987
9. Repressief optreden	politie van de v/d Vennestraat			zo spoedig mogelijk
10. Eigen voorlichting	politie van de v/d Vennestraat		-brede overleg	zo spoedig mogelijk
12. Samenwerking politie/jongerenwerkers à la model Neherkade	politie/jongerenwerkers	-reclassering -JOPROS -algemeen maatschappelijk werk	-SHS -gemeente	zo spoedig mogelijk

Aanbevelingen ten aanzien van de invulling van het pand 301:

Tot slot het pand 301: vele geënqueteerden hebben suggesties voor invulling van dit pand gedaan.

De aanbeveling die het meest is genoemd, namelijk uitbreiding van de activiteiten van het kleine Honk, nemen wij over.

Maar daarnaast stellen wij ons op het standpunt dat geen nieuwe voorzieningen moeten worden gecreeërd zonder verder onderzoek naar doelgroep en behoeften.

Het is immers onduidelijk of de door geënqueteerden uitgesproken behoeften ook werkelijk draagvlak uit de buurt hebben en of andere voorzieningen in de wijk niet al in de behoefte voorzien.

Afgezien bovenstaande raden wij aan voorzichtig om te gaan met aanbevelingen om van het pand een voorziening te maken waarvan door verschillende doelgroepen gebruik kan worden gemaakt. Zo'n multifunctioneel centrum leidt niet altijd tot gewenste onderlinge contacten en mogelijke positieve beïnvloeding. In de praktijk ontstaat vaak rivaliteit en onmin tussen verschillende gebruikersgroepen.

Mocht samenwerking tussen verschillende groepen toch gewenst zijn dan zal er een instantie moeten komen die de samenwerking zo veel mogelijk in goede banen leidt. Deze instantie is niet noodzakelijkerwijs de beherende organisatie of persoon. De instantie zal zelf ook activiteiten moeten kunnen organiseren. We stellen dan ook voor bij een multifunctionele opzet de verantwoordelijkheid voor samenwerking te leggen bij een vertegenwoordiging van gebruikersgroepen.

Bijlage

Aandachtspunten vragenlijst Schilderswijk.

1. Het ontstaan van de problemen in/rond 't Honk aan het Jacob van Campenplein.
2. De rol van betrokkenen bij het ontstaan van problemen in/rond 't Honk:
 - De werkers van 't Honk.
 - De politie van de Van der Vennestraat.
 - De bezoekers van 't Honk.
 - Het voormalig team van de Ravesteinschool.
 - De omwonenden.
 - Ambtenaren van de gemeente.
 - Anderen.
3. Aanbevelingen voor een leefbare situatie:
 - Wensen.
 - Rol van betrokkenen.
 - Eigen rol.
 - Verwachtingen.
4. Het pand Ravesteinstraat 301:
 - Wensen ten aanzien van de invulling.
5. Op- en aanmerkingen